

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 13.2.2012 г.
COM(2012) 46 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА, ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ,
ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И ДО
КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

Изпълнение на Тематичната стратегия за опазване на почвите и текущи дейности

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА, ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И ДО КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Изпълнение на Тематичната стратегия за опазване на почвите и текущи дейности

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад представя обзор на изпълнението на Тематичната стратегия за опазване на почвите¹ от приемането ѝ през 2006 г. Целта на стратегията е опазване на почвите и същевременно тяхното устойчиво използване посредством предотвратяване на по-нататъшната им деградация, запазване на функциите на почвата и саниране на деградиралите почви. Докладът представя също така настоящите тенденции в деградацията на почвите както в Европа, така и в глобален мащаб, а също и бъдещите предизвикателства за гарантиране на опазването им.

2. ЧЕТИРИТЕ СТЬЛБА НА СТРАТЕГИЯТА — АКТУАЛИЗАЦИЯ

2.1. Повишаване на осведомеността

Функциите на почвата — въпреки тяхната основна роля за екосистемите и за икономиката и за разлика от въздуха и водата — се приемат за даденост и се счита, че изобилстват. Деградацията на почвата обикновено не се забелязва, тъй като тя е бавен процес, при който рядко се проявяват непосредствени драматични последици. Поради тези причини повишаването на осведомеността за почвата представлява особено голямо предизвикателство. В последно време за това спомогнаха няколко филма, включително и документални².

Комисията организира няколко публични мероприятия, посветени на почвите, включително големи конференции по въпросите на почвите, изменението на климата и биологичното разнообразие, реализира принос към заседанията относно Конвенцията за биологичното разнообразие и няколко дискусии в рамките на Зелената седмица. Освен това бяха осигурени листовки и брошури на няколко езика на ЕС³. Комисията публикува също така редица почвени атласи, включително „Почвен атлас на Европа“ (*Soil Atlas of Europe*) и „Европейски атлас на почвеното биологично разнообразие“ (*European Atlas of Soil Biodiversity*). Наред с това тя създаде работна група за повишаване на осведомеността и образование в рамките на мрежата на Европейското бюро за почвите (ESBN)⁴.

¹ COM(2006) 231.

² Например, „Dirt“ (САЩ), „Humus“ (Австрия), „Solutions locales pour un désastre global“ (Франция) и „Il suolo minacciato“ (Италия).

³ Повече информация е на разположение на: http://ec.europa.eu/environment/soil/index_en.htm.

⁴ http://eusoiils.jrc.ec.europa.eu/esbn/Esbn_overview.html.

Стратегията подейства като важен двигател за разработването в държавите-членки на множество инструменти и мрежи за повишаване на осведомеността по отношение на почвите, включително Европейската мрежа за осведоменост за почвите (ENSA).

2.2. Научни изследвания

От приемането на стратегията насам по линия на Седмата рамкова програма за научни изследвания⁵ са финансирани около 25 научноизследователски проекта, които по-специално са насочени към разрешаването на проблеми, свързани с почвите, и допринасят за попълване на празнотите в базата знания за действие. Например, по RAMSOIL бяха установени редица методики за оценяване на риска при процеси на деградация на почвата, като беше представена съпоставимостта между различните методики; по ENVASSO са предложени минимални изисквания за постепенно хармонизиране на дейностите по наблюдението на почвите и почвените показатели, които са от значение за политиката; в рамките на SOILSERVICE са изготвени дългосрочни сценарии за промяна на земеползването и е отбелязано, че интензивното земеделско производство, при което не се обръща съответното внимание на биологичното разнообразие на почвите и на функциите им, може да не е икономически изгодно след 2050 г., ако не бъдат предприети коригиращи действия.

Интересни резултати се очакват и от LUCAS — изследване на земното покритие, земеползването и агро-екологичните показатели⁶. В изследванията от 2009 г. и 2012 г. беше включен специален модул за почвите, за да се осигурят статистически данни и показатели за Европейския център за данни за почвите (ESDAC)⁷, в рамките на Съвместния изследователски център (JRC) на Комисията. Това би могло да послужи за отправна точка за хармонизирано европейско наблюдение на параметрите на почвите за множество статистически, научноизследователски и политически цели.

Проектът BIOSOIL, осъществен в контекста на Регламента относно наблюдението на горите и тяхното взаимодействие с околната среда („Forest Focus“)⁸, докладва за увеличение на органичния въглерод в някои горски почви в Европа.

2.3. Интегриране

Различни политики на Съюза изпълняват важна роля за постигане на целта за устойчиво използване на почвите. От приемането на стратегията насам Комисията продължава своята работа за интегриране на почвите, по-специално в следния контекст:

- **Обща селскостопанска политика (ОСП).** Аспектите на опазването на почвата са част от изискванията за добро селскостопанско и екологично състояние (GAEC) от въвеждането на кръстосаното им спазване през 2003 г. Усилията са съсредоточени върху ограничаване на ерозията, запазване и подобряване на органичните вещества и избягване на уплътняването. Въз основа на натрупания опит през октомври 2011 г. Комисията направи предложение за допълнително разясняване и уточняване на свързаните с почвите стандарти в контекста на

⁵ http://cordis.europa.eu/fp7/projects_en.html.

⁶ Решение № 1578/2007/ЕО.

⁷ <http://esdac.jrc.ec.europa.eu/>.

⁸ Регламент (ЕО) № 2152/2003.

общата реформа на ОСП до 2020 г.⁹ По-специално, Комисията предложи нови ГАЕС за запазване на органичните вещества, включително забрана за изгаряне на стърнищата от полски култури и задължение да не се разорават мочурищата и богатите на въглерод почви. Държавите-членки разполагат с голяма свобода на вземане на решения за определяне на национални задължения за земеделските производители по отношение на ГАЕС, при условие че се спазва рамката на ЕС¹⁰. Кръстосаното спазване предвижда минимални условия за опазване на почвите и, по своя характер, не може да спре всички процеси на деградация на почвата. Развитието на селските райони¹¹ предвижда агро-екологични схеми, които по-специално могат да подпомогнат операции за опазване на почвите (8,8 % от изразходвания бюджет през периода 2007—2008 г.¹²). Очаква се, че 21,4 % от използваната земеделска земя ще бъде обхваната от мерки, насочени към качеството на почвите през периода 2007—2013 г., в сравнение с 30,7 %, предназначени за избягване на маргинализирането, и 33,0 % — за опазване на биологичното разнообразие¹³. Следователно има възможност за увеличаване на усвояването на мерки за подобряване на качеството на почвите и разширяване на обхванатата площ. Освен това новото предложение за развитие на селските райони включва цели като устойчиво управление на природните ресурси и ограничаване изменението на климата и приспособяване към него, включително чрез добро управление на почвите и повишено улавяне на въглерода в земеделието и в горското стопанство. Предложеното от Комисията екологизиране на първия стълб на ОСП допълнително би подобрило положението, по-специално във връзка с ерозията и органичните вещества в почвата.

- **Промислени инсталации.** С наскоро приетата Директива относно емисиите от промишлеността (ДЕП)¹⁴ бяха въведени разпоредби, гарантиращи, че експлоатацията на дадена инсталация не води до влошаване на качеството на почвите (и подземните води). Тези разпоредби определят политика на „нулева толерантност“ към нови замърсявания и утвърждават принципа „замърсителят плаща“. Въпреки това, голям брой потенциално замърсяващи дейности не попадат в обхвата на ДЕП, която във всеки случай се прилага само за действащи инсталации. Европейският регистър за изпускането и преноса на замърсители (E-PRTR)¹⁵ е потенциално важен инструмент за проследяване на промишлени замърсители. През 2009 г. обаче само 144 инсталации са докладвали изпускане на замърсители в почвата, в сравнение с почти 3 000 за водата и повече от 11 000 за въздуха.
- **Политика на сближаване.** Въпреки факта, че няма специална правна уредба на ЕС за опазване на почвите, за периода 2007—2013 г. около 3,1 милиарда EUR са отпуснати за рехабилитация на промишлени обекти и замърсена земя по линия на политиката на сближаване от общо около

⁹ http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/index_en.htm.

¹⁰ http://ec.europa.eu/environment/soil/study1_en.htm.

¹¹ Регламент (ЕО) № 1698/2005.

¹² Информационна система за развитието на селските райони — Наблюдение на информационните показатели от базата данни.

¹³ COM(2011) 450.

¹⁴ Директива 2010/75/ЕС.

¹⁵ <http://prtr.ec.europa.eu/>.

49,6 милиарда EUR за планирани инвестиции на ЕС по тема „Околна среда“¹⁶. Най-голямо финансиране са заделили Унгария, Чешката република и Германия (съответно 475, 371 и 332 милиона EUR). До края на 2010 г. държавите-членки са отпуснали около 28 % от средствата за конкретни проекти. Следователно има на разположение значителни ресурси за справяне с промишленото наследство на ЕС в допустимите региони (вж. фигура 1). Комисията предложи Кохезионните фондове и Европейският фонд за регионално развитие през следващия програмен период 2014—2020 г. да продължат да подпомагат възобновяването на терените за вторично застрояване¹⁷. Освен това макрорегионалните стратегии на ЕС включват някои конкретни действия за опазване на почвите (по-специално за твърдите отпадъци).

- **Държавни помощи за възстановяване на замърсени почви.** Държавите-членки могат да отпускат държавна помощ за възстановяване на почвите съгласно Насоките относно държавната помощ за защита на околната среда¹⁸. Такава помощ обаче може да се отпуска само при пълно спазване на принципа „замърсителят плаща“, т.е. замърсителят, който е отговорен за замърсяването, не е известен или не може да се принуди да покрие разходите. През периода 2005—2010 г. Комисията определи за съвместими с Договора няколко схеми или индивидуални мерки за възстановяване на замърсени обекти в Австрия, Белгия, Чешката република, Естония, Германия, Нидерландия, Словакия и Обединеното кралство. Проверено беше дали принципът „замърсителят плаща“ е приложен правилно, по-специално като се гарантира правилното прехвърляне на екологичната отговорност. Общият размер на така одобрената помощ надхвърли 8 милиарда EUR¹⁹.

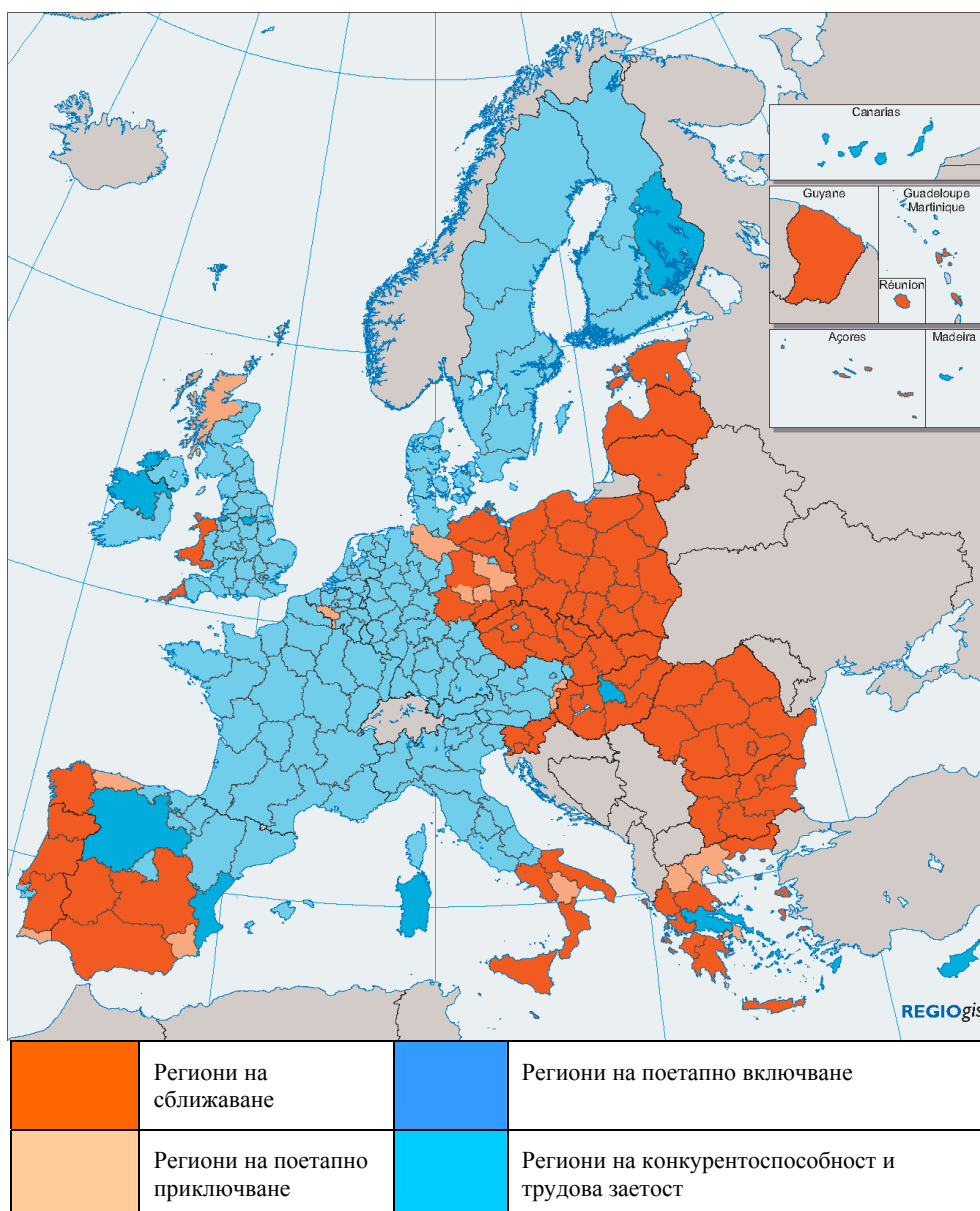
¹⁶ SEC(2010) 360.

¹⁷ COM(2011) 612 и COM(2011) 614.

¹⁸ ОВ С 82, 1.4.2008 г., стр. 1—33.

¹⁹ Помощ над прага *de minimis* (понастоящем определен на 200 000 EUR за период от три години), предвидена в Регламент (ЕО) № 1998/2006.

Фигура 1: Области, които имат право да бъдат включени в структурните фондове (2007—2013 г.)²⁰

2.4. Законодателство

Като се ръководи от необходимостта от справяне с проблемите, свързани с производителността на почвата, рисковете за човешкото здраве и околната среда и с оглед осигуряване на възможности за ограничаване изменението на климата и за приспособяване към него, както и за поощряване на стопанските възможности за възстановяване на почвата, през 2006 г. Комисията предложи Рамкова директива за почвите²¹, в която се засяга също така трансграничният характер на деградацията на почвите. Европейският парламент прие предложението на първо четене през

²⁰ http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/index_en.htm.

²¹ COM(2006) 232.

ноември 2007 г. с мнозинство от около две трети. На заседанието на Съвета по околната среда през март 2010 г. малцинство от държави-членки блокираха по-нататъшните действия на основание на субсидиарността, прекомерни разходи и административна тежест. Оттогава Съветът не е постигнал по-нататъшен напредък. Предложението остава за разглеждане от Съвета.

3. ДЕГРАДАЦИЯТА НА ПОЧВИТЕ ПРОДЪЛЖАВА...

Деградацията на земята — в различните си форми — е основен и постоянен проблем. Положението в много части на света представлява увеличено отражение на положението в Европа. Това е проблем така също на световното развитие, тъй като деградацията на почвата, бедността и миграциите взаимно се допълват, който обаче често значително се пренебрегва, защото наблюдаваните въздействия са постепенни.

3.1. ... в глобален мащаб...

Опустиняването, деградацията на земята и сушите засягат над 1,5 милиарда души в повече от 110 държави, 90 % от които живеят в райони с ниски доходи. Според Програмата на ООН за околната среда (UNEP)²² годишно се губят до 50 000 km² вследствие на деградация на земята, главно поради ерозия на почвата. Всяка година планетата губи 24 милиарда тона от горния пласт на почвата. През последните две десетилетия е загубена толкова почва, достатъчна да покрие цялата обработваема земя на Съединените щати. Опустиняването струва на света повече от 40 милиарда USD годишно, изразени в изгубена производителност²³.

Деградацията на почвата, причинена от човешка дейност, допринася за изменението на климата. Тя е отговорна за 20 % от въглерода, изпуснат в атмосферата в периода от 1850 г. до 1998 г.²⁴ Дренирането и преобразуването на световните торфища, само по себе си, причинява емисии до 0,8 милиарда тона въглерод годишно, голяма част от което може да бъде избегнато посредством възстановяване²⁵.

Във всички стари промишлени центрове има замърсени райони, но това засяга и развиващите се държави и държавите с икономики в преход. Според оценките в неотдавнашен доклад броят на замърсените места (главно сметища) в Индия²⁶ е 36 000. Експертите смятат, че в Китай има между 300 000 и 600 000 замърсени места²⁷.

²² http://www.unep.org/geo/GEO4/report/GEO-4_Report_Full_en.pdf.

²³ <http://www.nyo.unep.org/action/15f.htm>.

²⁴ R. Lal (2004 г.), Soil Carbon Sequestration Impacts on Global Climate Change and Food Security (*Въздействия на поглъщането на въглерода от почвата върху изменението на климата и продоволствената сигурност*), Science 304, 1623—1627.

²⁵ http://ec.europa.eu/environment/soil/pdf/report_conf.pdf.

²⁶ Remediation of contaminated sites. Sharing experiences and international practice feasible for India, APSF (*Възстановяване на замърсени места. Споделяне на опит и международни практики, подходящи за Индия, APSF*), 2011 г. (<http://apsfenvironment.in/>).

²⁷ http://www.chinadaily.com.cn/2011-03/10/content_12146168_2.htm.

3.2. ... и в ЕС

Докладът за състоянието на околната среда от 2010 г. на Европейската агенция за околната среда показва увеличение на деградацията на почвата²⁸, както е видно от следващите примери:

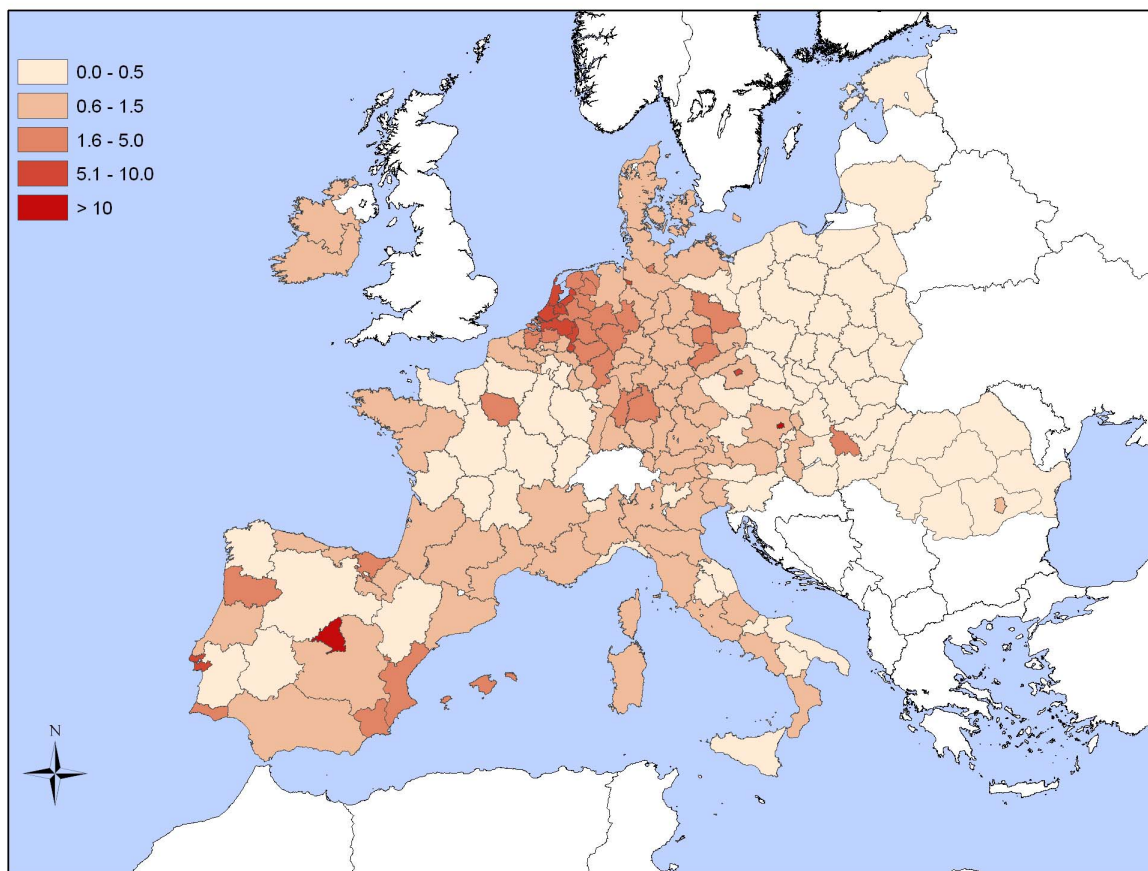
- **Запечатването на почвата** (постоянното покриване на почвата с непропусклив материал) и свързаното с него усвояване на земя водят до загуба на важни функции на почвата (като филтриране и съхранение на водата и производство на храна). Между 1990 г. и 2000 г. в ЕС ежедневно са губени най-малко 275 хектара почва, което е равно на 1000 km² годишно. Между 2000 г. и 2006 г. средната загуба в ЕС се е увеличила с 3 %, а в Ирландия и Кипър — с 14 % и в Испания — с 15 %²⁹. През периода 1990—2006 г. 19 държави-членки са изгубили потенциален капацитет за земеделско производство, равностоен на общо 6,1 милиона тона пшеница, с големи регионални различия (вж. фигура 2). Това съвсем не е незначителна стойност, предвид вече усетеното все по-голямо изравняване на земеделската производителност, както и факта, че за компенсирането на един хектар изгубена плодородна земя в Европа би било необходимо да се въведе в употреба до десет пъти по-голяма площ в друга част на света³⁰.

²⁸ <http://www.eea.europa.eu/soer>.

²⁹ <http://ec.europa.eu/environment/soil/sealing.htm>.

³⁰ C. Gardi, P. Panagos, C. Bosco and D. de Brogniez, Soil Sealing, Land Take and Food Security: Impact assessment of land take in the production of the agricultural sector in Europe (*Запечатването на почви, усвояването на земя за неземеделски цели и продоволствената сигурност: Оценка на въздействието на усвояването на земя за неземеделски цели върху селскостопанското производство в Европа*), JRC, 2011 г. (в процес на партньорска проверка).

Фигура 2: Потенциални загуби на добиви пшеница (%) в 19 държави от ЕС (1990–2006 г.)

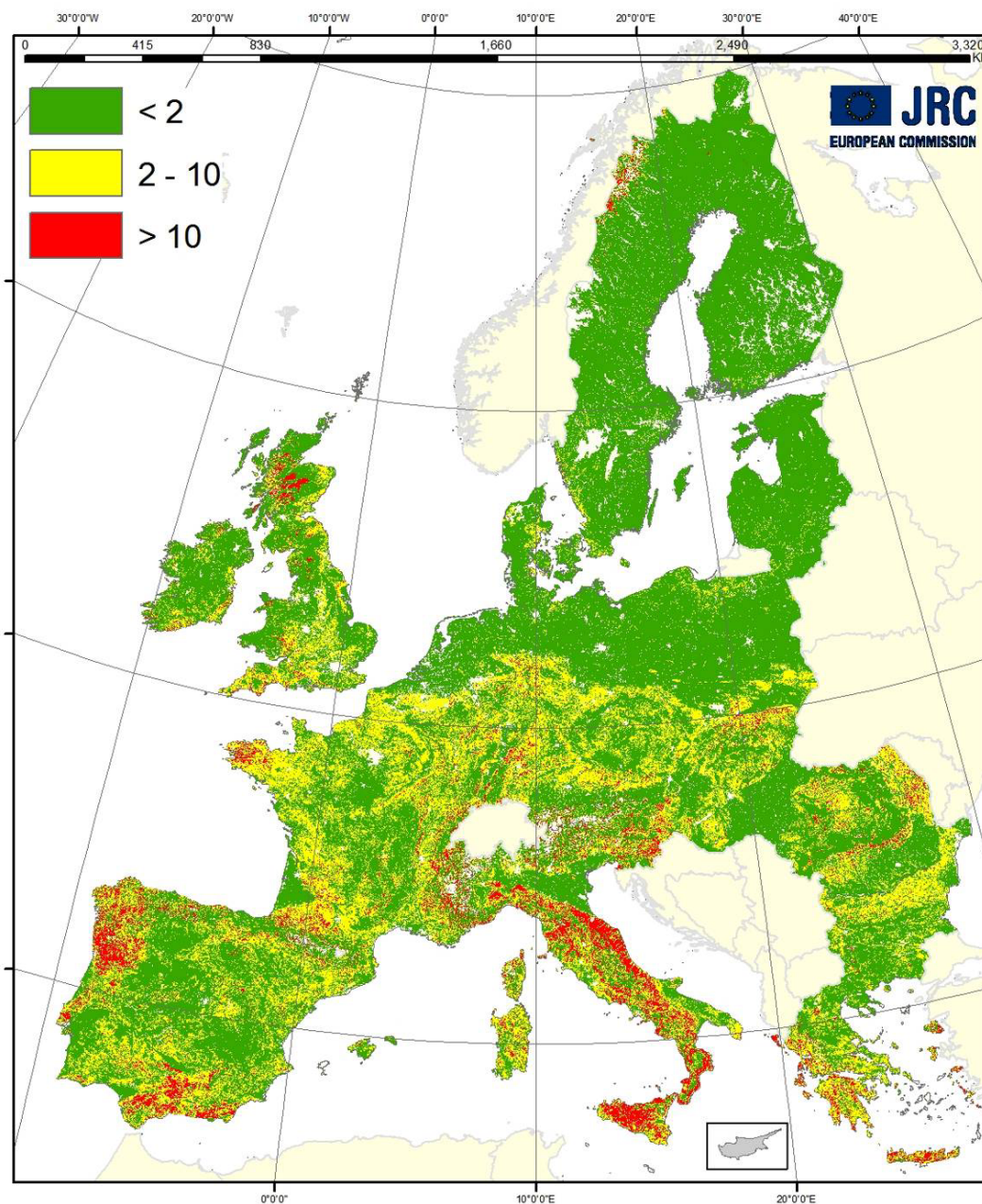
- Според един наскоро създаден от JRC нов модел на **ерозията на почвата** от водата, засегнатата площ в ЕС-27 се изчислява на 1,3 милиона km² (вж. фигура 3). Почти 20 % от тях търпят загуба на почви, превишаваща 10 t/ha годишно. Ерозията е не само сериозен проблем за функциите на почвата (чиято стойност само в Обединеното кралство³¹ се изчислява на 53 милиона EUR годишно); тя оказва въздействие така също върху качеството на прясната вода, тъй като чрез нея хранителните вещества и пестицидите преминават от почвата във водните басейни. Например земеделските загуби на фосфор превишават 0,1 kg/ha годишно в по-голямата част на Европа, а в най-засегнатите райони достигат равнища от над 1,0 kg/ha годишно³². Следователно решаването на проблема с ерозията ще представлява ключов принос за постигането на целите на ЕС, свързани с водите. Ерозията на почвата е особено интензивна в райони с горски пожари, които се изчисляват от Европейската информационна система за горските пожари (EFFIS) на 500 000 ha годишно³³.

³¹ Safeguarding our Soils. A Strategy for England, (Да опазим нашите почви. Стратегия за Англия.) DEFRA, 2009 г., стр. 11.

³² <http://www.eea.europa.eu/soer/europe/freshwater-quality>.

³³ <http://effis.jrc.ec.europa.eu>.

Фигура 3: Ерозия на почвата от вода в ЕС (t/ha годишно).

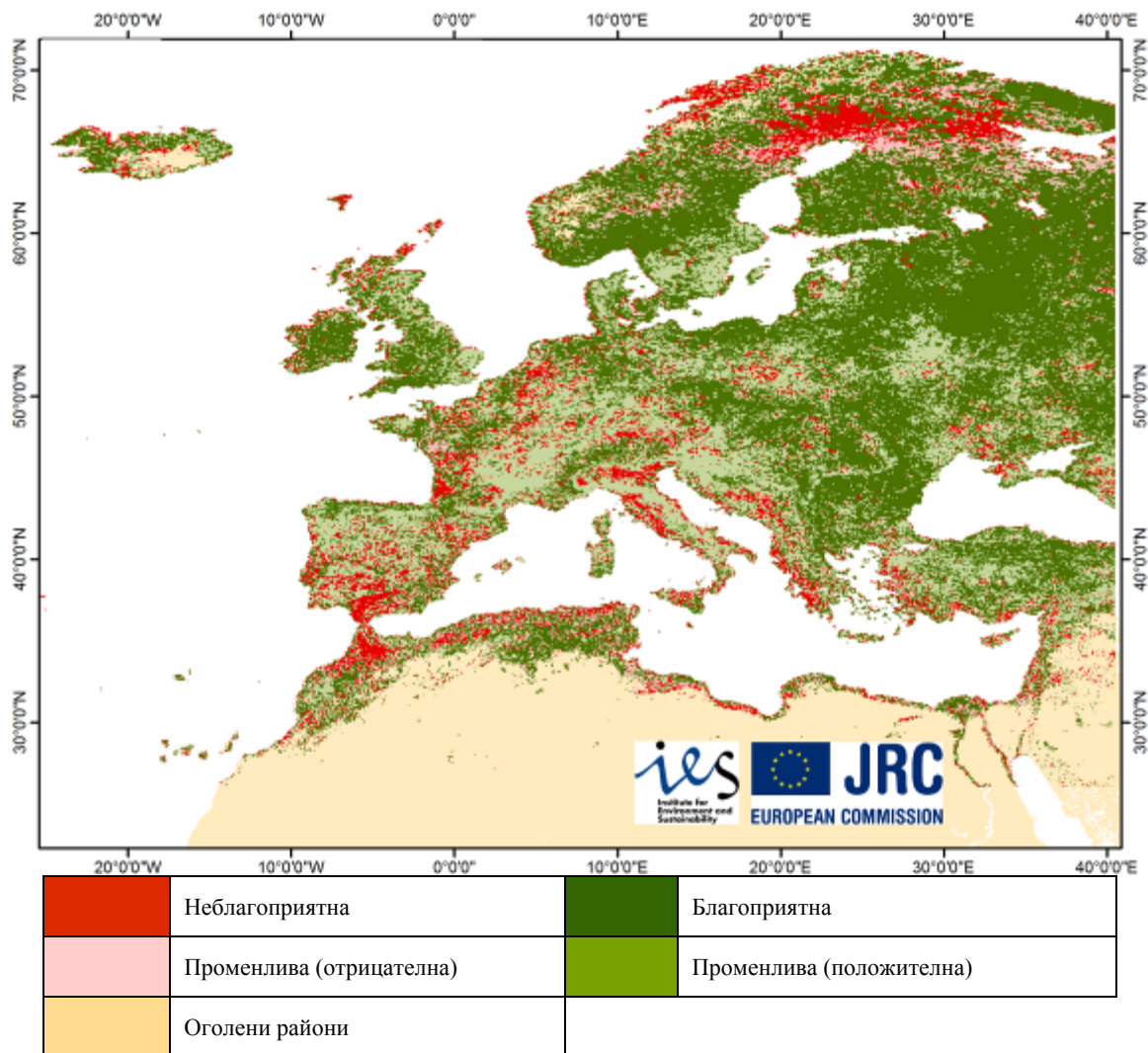

- Като крайна форма на деградация на земята, **опустиняването** води до сериозно увреждане на всички функции на почвата. Един от факторите, допринасящи за опустиняването, е неблагоприятната тенденция по отношение на производствения капацитет, макар да няма все още научно обоснована оценка на европейско равнище. Фигура 4, съставена от JRC в хода на изготвянето на Световния атлас на опустиняването³⁴, показва областите, в които производственият капацитет непрекъснато е намалявал през изминалите няколко десетилетия. Ако бъде потвърдено от други фактори, това би могло да означава повишаващо се опустиняване в цяла Европа.

³⁴

<http://wad.jrc.ec.europa.eu>. Атласът се очаква в края на 2012 г.

Фигура 4: Промяна на чистата първична продуктивност (1982–2006 г.)

- Макар че в някои части на Европа има естествено солени почви, водата за напояване — дори и да е с високо качество — съдържа минерали и соли, които постепенно се поглъщат от почвата, което предизвиква **засоляване**. Непрекъснато увеличаващите се напоявани площи, освен свързаните проблеми с недостига на вода и все по-голямото използване на подземна вода със занижено качество, ускоряват засоляването, като по този начин засягат производителността на почвата. Въпреки това няма на разположение систематични данни за тенденциите в Европа.

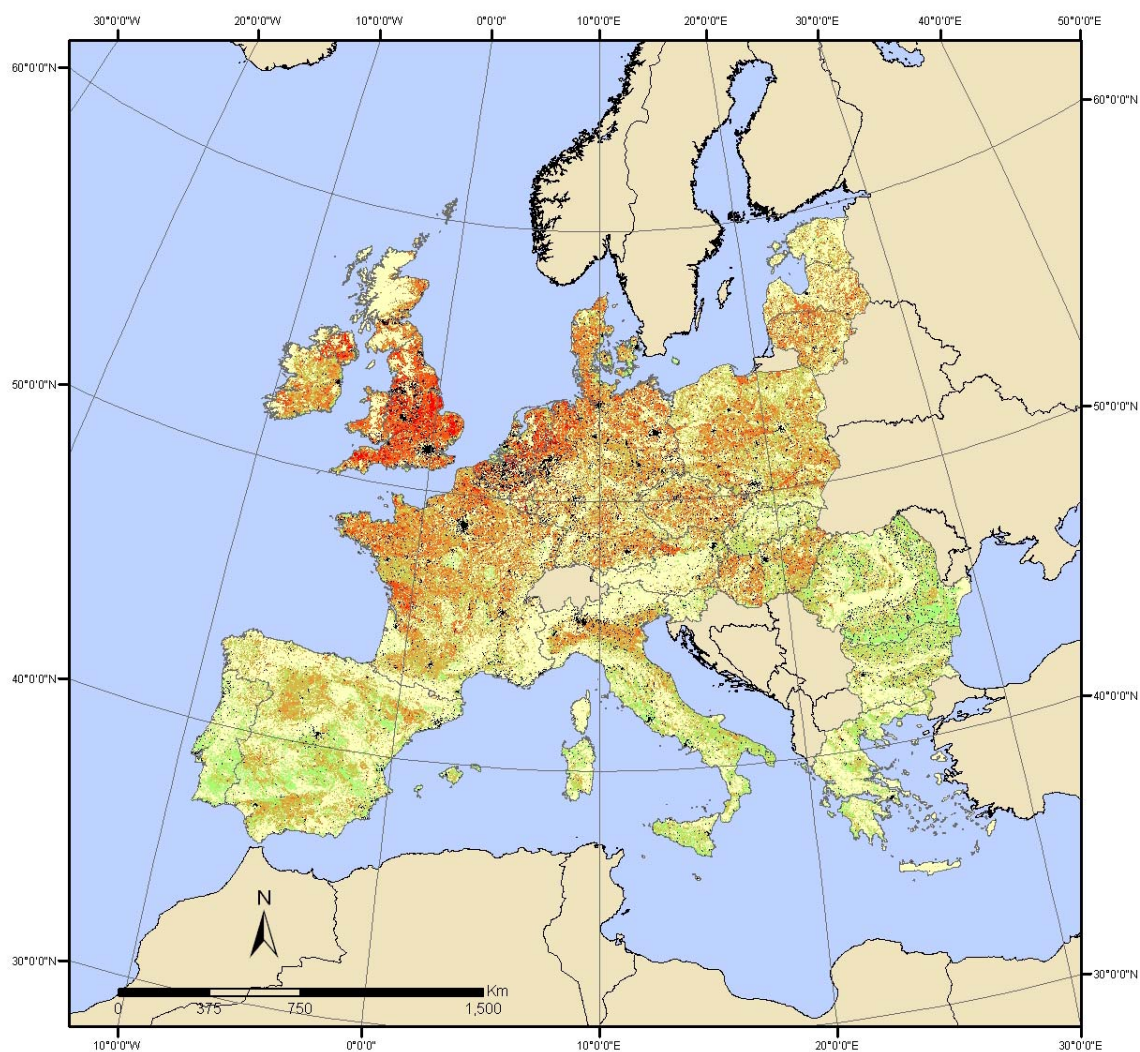
- Отлагането на подкисляващи замърсители от въздуха (например амоняк, серен двуокис и азотни окиси) допринася за **подкисляването на почвата**, което понижава рН на почвата, като по този начин изменя почвената екосистема, активизира тежките метали и намалява добивите на културите. Макар че моделите на отлагане от въздуха прогнозираят значително подобрене през периода 1990—2010 г., най-малко една четвърт от измерените проби в рамките на наскоро направена оценка на парцелите като част от наблюдението на горите показва, че критичните нива на подкисляващите вещества са надвишени значително. Не е известно положението при други типове почвена покривка, тъй като липсва системно наблюдение на подкисляването на почвата в Европа при незалесени почви³⁵.
- **Биологичното разнообразие на почвите** предоставя множество особено важни услуги, включително освобождаване на хранителни вещества във форми, които биха могли да бъдат използвани от растенията и други организми, пречистване на водата чрез отстраняване на замърсителите и патогените, принос към състава на атмосферата чрез участие във въглеродния цикъл, както и осигуряване на важен източник на генетични и химически ресурси (например, антибиотици). Създадената от JRC карта, базирана на показатели³⁶, (вж. фигура 5) показва предварителна оценка на местата, където биологичното разнообразие на почвите е застрашено. Това включва области с голяма гъстота на населението и/или интензивна земеделска дейност (например, зърнени и промишлени култури, животновъдство, парници, овощни градини, лозя и градинарство).
- **Свлачищата** представляват голяма заплаха в планинските и хълмистите райони в цяла Европа (изоставянето на земята се явява влошаващ фактор), която често предизвиква сериозни въздействия върху населението, имуществото и инфраструктурата. Понастоящем в националните бази данни са регистрирани над 630 000 свлачища. Районите, които са предразположени към свлачищни процеси, са показани на фигура 6.
- Трудно е да се определи количествено пълният размер на местното **замърсяване на почвите**, тъй като по-голямата част от държавите-членки не разполагат с подробни списъци, макар че това е включено в предложената Рамкова директива за почвите. През 2006 г. Европейската агенция за околната среда изчисли, че в ЕС има общо три милиона потенциално замърсени места, 250 000 от които са действително замърсени. Има напредък по отношение на възстановяването, макар че между държавите-членки се наблюдават големи разлики, което отразява наличието или липсата на национално законодателство. По оценки през 2004 г. оборотът на дейността по възстановяване на почвата в ЕС-27 е възлязъл на 5,2 милиарда EUR, от които 21,6 % са изразходвани в Германия, 20,5 % в Нидерландия и по 5,9 % във Франция и в Обединеното кралство³⁷.

³⁵ <http://www.eea.europa.eu/soer/europe/soil>, стр. 16.

³⁶ http://eusoils.jrc.ec.europa.eu/library/maps/biodiversity_atlas/index.html, стр. 62—63.

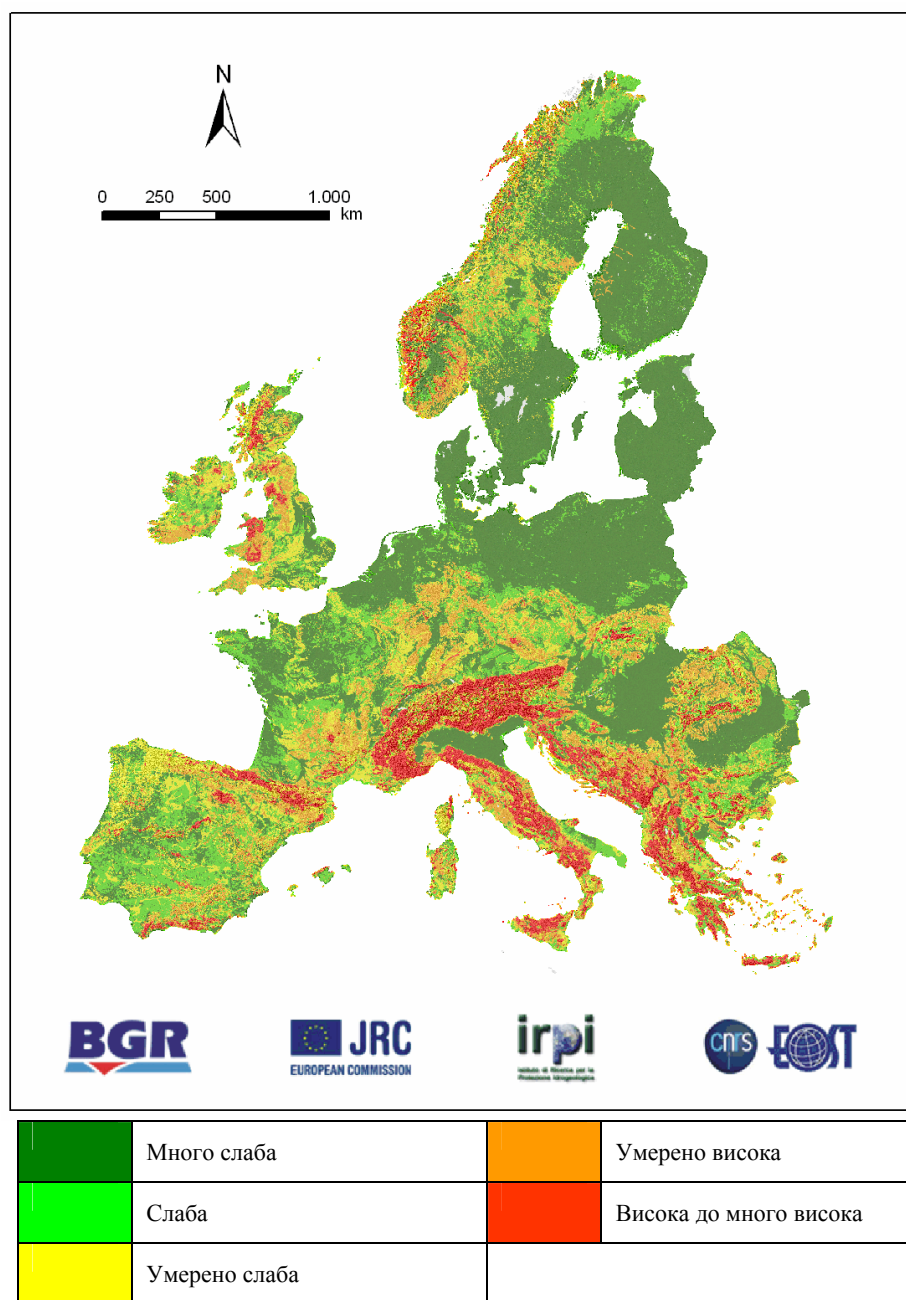
³⁷ http://ec.europa.eu/environment/enveco/eco_industry/pdf/ecoindustry2006.pdf (таблица 3, стр. 30).

Фигура 5: Потенциални заплахи за биологичното разнообразие на почвите

	Изключително слаба		Висока
	Много слаба		Много висока
	Слаба		Изключително висока
	Междинна / умерена		

Фигура 6: Предразположеност към свлачищни процеси в ЕС и съседните държави (предварителна карта)³⁸

³⁸

A. Günther, M. Van Den Eeckhaut, P. Reichenbach, J. Hervás, J.P. Malet, C. Foster, F. Guzzetti, New developments in harmonized landslide susceptibility mapping over Europe in the framework of the European Soil Thematic Strategy. Proc. Second World Landslide Forum, Rome, (Нови развития в хармонизираното картографиране на податливи на свлачища земи в Европа в рамките на европейската Тематична стратегия за почвите. Втори световен форум относно свлачищата), Рим, 3—7 октомври 2011 г. (под печат).

4. НАСТОЯЩИ И БЪДЕЩИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Както в ЕС, така и в световен план деградацията на почвата се е засилила през изминалото десетилетие. Очаква се тази тенденция да продължи, освен ако бъдат разрешени няколко въпроса:

- **Земеползване.** Увеличаването на броя на населението в света, все по-голямото потребление на месо и млечни продукти в бързо развиващите се икономики и повишеното използване на биомаса за производство на енергия и за други промишлени цели, взети заедно, ще доведат до ръст в земеползването в световен мащаб и до евентуална деградация на почвите. В същото време атмосферните явления, свързани с изменението на климата, опустиняването и усвояването на земя за целите на урбанизацията и инфраструктурата ще засилят тази тенденция. Това е от значение за Европа, тъй като конкуренцията за земя и за водни ресурси създава сериозни рискове от геополитически дисбаланси. Освен това деградацията на земята води до намаление в световен мащаб на площите многофункционална земя. Следователно ЕС в бъдеще ще бъде по-зависим от своите ограничени ресурси от земя, които включват някои от най-плодородните в света, и от устойчивото им ползване.
- **Запазване на органичните вещества в почвата.** Почвите в ЕС съдържат повече от 70 милиарда тона органичен въглерод, което е равно на почти 50 пъти нашите годишни емисии на парникови газове. Въпреки това, интензивната и непрекъсната експлоатация на обработваемите земи може да доведе до намаляване на органичните вещества в почвата. През 2009 г. европейската обработваема земя е произвеждала средно 0,45 тона CO₂ на хектар (като по-голямата част от него е резултат от промяната в предназначението на земята)³⁹. Особено обезпокоително е преобразуването на торфищата и тяхното използване. Например, макар че само 8 % от земеделската земя в Германия е разположена върху торфища, те са отговорни за 30 % от общите емисии на парникови газове от целия ѝ земеделски сектор⁴⁰. Ако се използват подходящи практики за управление обаче, органичните вещества в почвата биха могли да се запазят и дори да се повишат. Освен торфищата, особено внимание трябва да се обърне на запазването на постоянните пасища и на управлението на горските почви, тъй като възрастта на въглерода в последните би могла да е между 400—1 000 години⁴¹. По тази причина запазването на запасите от въглерод е съществено важно за изпълнението на настоящите и на бъдещите ангажименти на ЕС за намаляване на емисиите.
- **По-ефективно използване на ресурсите.** Земеделството много зависи от плодородието на почвите и от наличието на хранителни вещества. То, например, е използвало 20—30 милиона тона фосфор годишно през последните тридесет години, като голяма част от него идва от държави извън ЕС. Фосфатните торове, които се използват в ЕС, съдържат кадмиеви примеси,

³⁹ <http://www.eea.europa.eu/publications/european-union-greenhouse-gas-inventory-2011>.

⁴⁰ http://ec.europa.eu/environment/soil/pdf/report_conf.pdf, стр. 17.

⁴¹ *Ibid.*, стр. 13.

които се натрупват в почвата. В същото време ежегодно се произвеждат големи количества тор, биоотпадъци и канализационни утайки, които понякога се изхвърлят въпреки факта, че съдържат хранителни и органични вещества. Един от възможните начини за обезпечаване на сигурността на доставките, за подобряване на състоянието на почвата и за ограничаване на замърсяването с кадмий е да се гарантира правилно събиране, преработване и използване на тези отпадъци и остатъци.

5. ТЕКУЩИ ДЕЙНОСТИ

В контекста на очертаните по-горе предизвикателства и на факта, че в Европа продължава деградацията на почвите, е още по-важно ЕС да подобри начина, по който решава свързани с почвите въпроси, по-специално в отсъствието на законодателство на Съюза. Макар че Тематичната стратегия за опазване на почвите е спомогнала тези въпроси да се разглеждат като по-важни, все още няма систематично наблюдение и опазване качеството на почвата в цяла Европа около пет години след приемането ѝ. Това означава, че знанията за състоянието и качеството на почвите все още са фрагментирани и почвите не се опазват ефективно и последователно във всички държави-членки.

Комисията, от своя страна, продължава осъществяването на следните дейности в съответствие със стратегията:

- инициативи за **повишаване на осведомеността** (например, конференции, публикации, обществени кампании), обучение за млади изследователи, включване на аспекти, свързани с почвите и опазването на почвите, във финансирани от ЕС информационни и образователни мероприятия, както и конкретни задачи във връзка с почвите за ротационното председателство на Съвета (например, информационни материали за националните типове почви);
- подпомагане на **научноизследователски** проекти, по-специално в области като свлачища, запечатване на почвата, функции на почвата и връзката им с биологичното разнообразие, въглероден и азотен цикъл в почвата (с акцент върху възстановяването на торфищата), плодородност на почвата и рециклиране на хранителните вещества в земеделието, бъдещо разширение на дейностите на Европейския център за данни за почвите, в който се съхраняват данни и информация за почвите на европейско равнище;
- с цел да консолидира хармонизиран **мониторинг** на почвите за различни цели, включително сигурност и безопасност на храните, разсейване на замърсяването и ограничаване изменението на климата и приспособяване към него, в Комисията се обмисля периодично да се повтарят изследванията на почвите (в интервали от пет — десет години), като се използват също така техники за дистанционно наблюдение. Този хармонизиран мониторинг ще се извършва в съответствие с Решението относно механизма за мониторинг,⁴² което понастоящем се преразглежда. Програмата „Глобален мониторинг за околната

⁴² Решение № 280/2004/ЕО.

среда“ (GMES)⁴³ също ще се използва като източник на информация, по-специално за запечатването на почвата;

- по-нататъшното **интегриране** на опазването на почвите в различните политики. Комисията разработва *европейско партньорство за иновации „Селскостопанска производителност и устойчивост“*, което по-специално е съсредоточено върху управлението на земята, включително ефективното използване на ресурсите и устойчивото използване на земеделските почви. То ще функционира в контекста на *Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2020 г.*⁴⁴, с оглед подобряване на знанията и повишаване на осведомеността за биологичното разнообразие на почвите. Партньорството работи активно с държавите-членки по обсъждането на свързани с почвите мерки в Пътната карта за ефективно използване на ресурсите⁴⁵, ОСП и регионалната политика. Накрая, то ще завърши насоките за методите за ограничаване, намаляване и компенсиране на запечатването на почвата, които ще подпомогнат разработването на проект за опазване на европейските водни ресурси⁴⁶ и ще се използват при изпълнението на политиката на сближаване;
- що се отнася до **законодателството**, през 2012 г. Комисията ще направи преглед на Директивата относно оценката на въздействието върху околната среда⁴⁷, което ще даде възможност за по-сериозно включване на свързани с почвите въпроси на един ранен етап от планирането на проектите. Освен това тя ще разгледа начините за въвеждане на стимули за намаляване на емисиите на въглерод и за запазване на органичните вещества в почвите, като се отчита земеползването, промяната в земеползването и сектора на горското стопанство (LULUCF) като част от ангажимента на ЕС за 2020 г. във връзка с изменението на климата;
- освен действията на равнище ЕС Комисията ще работи и на **международно равнище** за насърчаване създаването на междуправителствена група в контекста на спонсорираното от Организацията на ООН по прехрана и земеделие (FAO) Глобално партньорство в областта на почвите⁴⁸. Заедно с Германия и със Секретариата на Конвенцията на ООН за борба с опустиняването (UNCCD) Комисията активно подкрепя инициативата относно икономическите последици от деградацията на земята⁴⁹, за да се създадат стимули за инвестиции в политики за устойчиво управление на земята. Освен това Комисията ще прецени дали е желателно ЕС да се обяви за засегната страна по Конвенцията⁵⁰.

⁴³ Регламент (ЕС) № 911/2010.

⁴⁴ COM(2011) 244.

⁴⁵ COM(2011) 571.

⁴⁶ http://ec.europa.eu/environment/water/blueprint/index_en.htm.

⁴⁷ Директива 85/337/ЕИО.

⁴⁸ <http://www.fao.org/news/story/en/item/89277/icode/>.

⁴⁹ <http://www.ifpri.org/blog/economics-land-degradation>.

⁵⁰ В контекста на Конвенцията на ООН за борба с опустиняването (UNCCD) България, Кипър, Гърция, Унгария, Италия, Латвия, Малта, Португалия, Румъния, Словакия, Словения и Испания са декларирали, че са засегнати от опустиняване.

Европейският парламент, Съветът, Европейският икономически и социален комитет и Комитетът на регионите се приканват да представят своите становища по настоящия доклад, за да се опазят европейските почви, като в същото време се гарантира устойчивото им използване.